

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 28.03.1995, sp. zn. 8 To 74/95, ECLI:CZ:KSPL:1995:8.TO.74.1995.1

Číslo: 49/1995

Právní věta: K důvodům vyloučení soudce pro poměr k věci ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř. Skutečnost, že se soudce seznámil s některými skutkovými a právními otázkami věci již předtím, než mu byla tato věc přidělena k projednání a rozhodnutí, není sama o sobě důvodem k jeho vyloučení z vykonávání úkonů trestního řízení.

Soud: Krajský soud v Plzni

Datum rozhodnutí: 28.03.1995

Spisová značka: 8 To 74/95

Číslo rozhodnutí: 49

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Vyloučení orgánů činných v trestním řízení, Vyloučení soudce

Předpisy: 141/1961 Sb. § 30 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 49/1995 sb. rozh.

K důvodům vyloučení soudce pro poměr k věci ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř.

Skutečnost, že se soudce seznámil s některými skutkovými a právními otázkami věci již předtím, než mu byla tato věc přidělena k projednání a rozhodnutí, není sama o sobě důvodem k jeho vyloučení z vykonávání úkonů trestního řízení.

(Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 28. 3. 1995 sp. zn. [8 To 74/95](#))

Krajský soud v Plzni k stížnosti okresního státního zástupce Plzeň-město zrušil usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 10. 3. 1995 sp. zn. 6 T 190/94 a znovu rozhodl tak, že předseda senátu JUDr. R. D. není vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení v trestní věci obžalovaného ing. V. W.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením rozhodl předseda senátu Okresního soudu Plzeň-město podle § 31 odst. 1 tr. ř., že je z důvodů uvedených v § 30 odst. 1 tr. ř. vyloučen z vykonávání úkonů trestního řízení v

trestní věci obžalovaného bývalého pplk. FBIS ing. V. W. vedené u Okresního soudu Plzeň-město pod sp. zn. 6 T 190/94. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že ještě v době, kdy působil u bývalého Vojenského obvodového soudu v Plzni, se seznámil s tímto spisem, neboť věc původně projednával jeho kolega, tehdejší předseda senátu JUDr. P. Š., který s ním o věci několikrát hovořil.

Doslovně v odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedl:

„Předseda senátu za této situace, kdy je již dopředu seznámen s určitými skutečnostmi případu a do jisté míry, byť nepřímo, se jako neformální konzultant podílel svými názory na skutečnosti tvořící předmět státního tajemství, nemůže zaručit objektivitu při projednávání a rozhodování trestní věci ing. V. W. Protože trestní stíhání ing. V. W. je bedlivě sledováno sdělovacími prostředky a výše uvedené skutečnosti, týkající se předsedy senátu, by mohly zavdat příčinu k různým dohadům a spekulacím ohledně vedení řízení, musel předseda senátu v rámci objektivitě řízení vyslovit, že se cítí do té míry ovlivněn, že by jeho rozhodování nemuselo být zcela nepodjaté ...“

Proti tomuto usnesení podal v zákonné lhůtě stížnost okresní státní zástupce Plzeň-město. Vytýkal okresnímu soudu procesní pochybení, neboť o případném vyloučení soudce tohoto soudu měl rozhodovat senát, nikoli předseda senátu, a dále nesouhlasil s důvody, které tento předseda senátu ke svému vyloučení uvedl.

Krajský soud přezkoumal z podnětu podané stížnosti podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i postup řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že stížnost je důvodná.

Předně je nutno uvést, že soud prvního stupně postupoval v rozporu se zákonem, když v senátní věci (obžaloba byla podána pro trestné činy zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák. a ohrožení státního tajemství podle § 106 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák.) rozhodoval pouze předseda senátu. Přitom ustanovení § 31 odst. 1 věta druhá tr. ř. stanoví kategoricky, že o vyloučení soudce nebo přisedícího, pokud rozhodují v senátě, rozhodne tento senát. Bylo tedy povinností okresního soudu, aby ve věci nařídil neveřejné zasedání, povolal k němu přisedící a v takto obsazeném senátu rozhodl. Již tato zjištěná vada musela krajský soud vést ke zrušení napadeného usnesení.

Pokud jde o věcné důvody, které uvedl předseda senátu okresního soudu k vyloučení z projednávání výše uvedené trestní věci, vycházel krajský soud z následujících úvah:

Atributem soudcovského rozhodování je nepochybně nestrannost, přičemž základním prostředkem k jejímu nabytí a udržení je nezávislost soudce v nejširším slova smyslu. Nestranný je jen takový soudce, který podle svého vědomí a svědomí je nezávislý jak na projednávané věci samotné, tak i na jejích subjektech, tzn. v tomto případě na jiných orgánech činných v trestním řízení, na osobách, jichž se úkony trestního řízení přímo dotýkají, jakož i na jejich obhájcích. Soudce musí věc posuzovat nezaujatě, bez předsudků, sympatií či antipatií tak, aby jeho rozhodování bylo zcela svobodné a nezávislé. Jde přitom o hodnocení psychického vztahu soudce k projednávané věci, daného jednak svědomím, jednak jeho profesionálním vědomím a odpovědností za nestranný přístup k věci.

Není možné nutit soudce do objektivitě za každou cenu, jestliže je subjektivně přesvědčen o své podjatosti a tedy o neschopnosti věc nestranně posuzovat a rozhodovat. Na druhé straně zákonná úprava rozhodování o vyloučení soudce ve smyslu § 30 a § 31 tr. ř. s připuštěním práva stížnosti proti rozhodnutí o vyloučení předpokládá objektivní přezkoumání rozhodnutí o vyloučení nadřízeným soudem na podkladě stížnosti některé z procesních stran. Jinými slovy subjektivní pocit soudce vyjádřený v rozhodnutí o vyloučení nelze obecně nadřadit nade vše a vyloučit možnost přezkoumání a případné změny takového rozhodnutí. Proto také důvody, pro něž je soudce vyloučen, musí být

podrobně konkretizovány.

Rozhodnutí o vyloučení soudce učiněné bez toho, že by některá z procesních stran vůči soudci vznesla námitku podjatosti, by mělo být zcela výjimečné. Z charakteru soudní moci dané Ústavou, Listinou základních práv a svobod a rozvedené zákonem č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, vyplývá, že organizace soudní soustavy, postavení soudců, vnitřní systém práce soudů a soudců tvoří takové legislativní záruky, které by měly soudy a soudce ochránit před vnějšími i vnitřními zásahy do jejich rozhodování. Ani sebedokonalejší zákonná úprava však nemůže být dostačující, jestliže na dostatečně odborné, morální a charakterové úrovni nebude osobnost konkrétního soudce.

Je věcí vysoké profesionality každého soudce při výkonu soudcovské činnosti i v občanském životě předcházet situacím, které by mohly vnášet pochybnosti o jeho nestranném rozhodování, a jestliže přesto dojde ke vzniku takových pochybností, reagovat na ně v souladu s jeho ústavním postavením. Soudce jako veřejný činitel požívá zvláštní pravomoci i ochrany při výkonu své funkce. Rubem toho je však i jeho zvýšená odpovědnost za výkon jeho úřadu. Z povahy soudcovské práce vyplývá, že soudci jsou předkládány k projednání a rozhodnutí i věci složité a obtížné, vzbuzující pozornost veřejnosti a sdělovacích prostředků a vyvolávající emocionální subjektivně zaměřené reakce před procesem, v jeho průběhu a zejména po vydání rozhodnutí.

Každý soudce musí však k posuzování kterékoli věci přistupovat tak, aby autorita soudní moci a důvěra v nestranné rozhodování soudů nebyla narušována. Je nepřipustné předřazování věcí určitého druhu (s výjimkami stanovenými právními předpisy) a naopak odsouvání věcí jiných. Nepřipustné jsou i snahy zbavit se předložené věci, aniž by byla meritorně rozhodnuta. Soud je proto soudem, že soudí, tzn. bez zbytečných průtahů projednává a rozhoduje věci, které jsou mu stranami předloženy. Nerespektování této zásady (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod), tedy stav nazývaný odpíráním spravedlnosti (denegatio iustitiae), může vést k obecné neúctě k zákonům a poklesu úrovně právního vědomí ve společnosti.

V posuzovaném případě předseda senátu především opřel svou údajnou podjatost o vědomosti získané o věci od bývalého kolegy JUDr. P. Š. a poukázal v této souvislosti na rozhodnutí bývalého vyššího vojenského soudu, kterým byli vyloučeni dva soudci z projednávání této trestní věci, neboť se s ní seznámili ještě jako justiční čekatelé, přidělení k výkonu praxe k soudci, jenž rozhodoval o vazbě v přípravném řízení.

K tomu je třeba uvést, že jde o dvě zcela rozdílné situace, které nelze srovnávat. V jednom případě se jedná o to, že se justiční čekatel v rámci své odborné přípravy na povolání soudce při nabývání odborných poznatků a osvojování praktických postupů seznámil s podrobnostmi spisu v přípravném řízení, a to prostřednictvím soudce, který je po podání obžaloby pro svou účast na úkonech soudu prováděných v přípravném řízení ze zákona (§ 30 odst. 2 věta druhá tr. ř.) vyloučen. V druhém případě šlo o běžnou konzultaci dvou soudců působících na jednom pracovišti, z nichž jeden (JUDr. P. Š.) věc v té době projednával a posléze nepravomocně rozhodl, aniž by ze zákonných důvodů byl z jejího projednání kdykoli vyloučen.

Závěr o podjatosti pouze z důvodů zahrnutých v druhém z popisovaných případů je zcela neopodstatněný. JUDr. R. D. v odůvodnění napadeného usnesení uvádí naprosto nekonkrétní formulace o konzultacích „určitých právních problémů týkajících se skutečností tvořících předmět státního tajemství a přípravy neveřejného zasedání dne 13. 9. 1993, přičemž podstata konzultací vyplývá z protokolu o neveřejném zasedání“. Na uvedeném místě spisu není uvedeno nic, co by tento údaj potvrdzovalo. Předseda senátu JUDr. R. D. se ze zákona nemohl podílet na jakémkoli rozhodnutí senátu, jemuž předsedal v té době JUDr. P. Š., aniž by zároveň zasahoval do nestranného soudního rozhodování.

Posuzování případu v obecné poloze, konzultace o otázkách skutkových i právních, ať už jde o aplikaci hmotněprávních předpisů, případně zamýšlených či již učiněných procesních postupů, patří mezi soudci mezi běžné metody práce sloužící k prohloubení a vytríbení dosažených vědomostí, získání zkušeností a celkově ke zvýšení úrovně vlastní práce. Diskuse vedené mezi soudci na odborné úrovni a názory prezentované o projednávaných i již rozhodnutých věcech mimo oblast vlastního rozhodování v rovině odborných porad, seminářů, publikační činnosti jednotlivých soudců, uveřejňování vybraných soudních rozhodnutí, to vše slouží k vytváření obecného soudcovského povědomí o správném řešení soudních problémů soudní praxe, přispívá k přesvědčivosti argumentace i k jejímu sjednocení, aniž by byla opomíjena jedinečnost každého soudního případu nebo nepřipustně zasahováno do soudcovské nezávislosti v konkrétních věcech.

To, že předseda senátu JUDr. R. D. nabyl již dříve poznatky a vědomosti o projednávaném případě, ať už od předchozího soudce nebo vlastním nahlížením do spisu, není na závadu. Pokud je věc znovu projednávána před soudem prvního stupně (zde na podkladě rozhodnutí o řádném a posléze i mimořádném opravném prostředku), přičemž s ohledem na změnu ve složení senátu je nutno konat hlavní líčení znovu (§ 219 odst. 2 tr. ř.), není vyloučeno a je spíše pravidlem (pokud soud druhého stupně nerozhodne jinak – srov. § 149 odst. 5 nebo § 262 tr. ř.), že se rozhodování účastní některý z členů původního senátu, aniž by byla zpochybňována jeho nestrannost, přestože nepochybně z předchozího projednávání nabyl o věci řadu poznatků. Ostatně soud může při svém rozhodování relevantně přihlížet jen ke skutečnostem, které byly probrány v hlavním líčení, a opírat se o důkazy, které byly v hlavním líčení provedeny.

Ani skutečnost, že některá věc vzbuzuje větší pozornost, nemůže odůvodňovat jiný přístup soudce. Soudní rozhodování je zásadně veřejné a účast na něm je prvkem kontroly výkonu soudnictví veřejností. Je přitom jedno, zda občané sledují projednávané věci přímo nebo ve sdělovacích prostředcích. Poukaz na zájem sdělovacích prostředků o projednávaný případ, z toho odvozený závěr o „možných dotazech a spekulacích ohledně vedení řízení“ (viz výše), nemůže být sám o sobě důvodem k vyloučení z projednávání věci, neboť je více než jisté, že tento zájem nepoklesne změnou v osobě soudce, spíše naopak. Nepodlehnutí vlivu publicity, doprovázející konkrétní soudní proces, jeho nezávislé posuzování ústící v nestranné, zákonné a zároveň spravedlivé rozhodnutí, jsou samozřejmým požadavkem kladeným na soudy a soudce, bez jehož dosažení by soudní moc nemohla plnit svou ústavní roli ve společnosti.

Ze všech uvedených důvodů vyhověl krajský soud podané stížnosti a napadené usnesení zrušil. Protože měl k dispozici všechny potřebné podklady, rozhodl zároveň podle § 149 odst. 1 písm. a) tr. ř., aniž věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání, že předseda senátu Okresního soudu Plzeň-město JUDr. R. D. není vyloučen podle § 30 tr. ř. z vykonávání úkonů trestního řízení v trestní věci obžalovaného ing. V. W. Důvody, které jmenovaný předseda senátu uvedl, pro takový závěr s ohledem na výše popsané okolnosti nepostačují, přičemž soud druhého stupně neshledal ani existenci žádné jiné skutečnosti, zakládající důvod podjatosti, kterou by bylo možno podřadit pod citované zákonné ustanovení.